

Nr 198.

Utlåtande i anledning av väckta motioner om förhöjt pensionsunderlag för vissa egnahemsdirektörer.

(5:e avd.)

I två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Lindblom m. fl.* (I: 207) och den andra inom andra kammaren av herr *Jansson i Kalix m. fl.* (II: 377), har hemställts, att riksdagen måtte besluta, att i motionerna avsedda sex egnahemsdirektörer, i den mån de uppnått eller uppnår pensionsåldern, från och med juli månad 1954 tillerkännes ett pensionsunderlag motsvarande lönegrad Ca 29 och löneklass Ca 32.

Det i motionerna väckta spörsmålet avser pensionsförhållandena för sex på indragningsstat överförda egnahemsdirektörer, av vilka tre numera ingått i pensionsåldern. Ifrågavarande befattningshavare överfördes i samband med att egnahemsorganisationens verksamhet år 1948 övertogs av de då nyinrättade lantbruksnämnderna m. fl. organ till en början på övergångsstat såsom egnahemsdirektörer i lönegraden Ca 27 (= förutvarande lönegraden A 24) med skyldighet att tjänstgöra inom bostads- eller rationaliseringsorganisationen. Före överförandet till övergångsstat hade befattningshavarna varit inplacerade i lönegraden Ca 26 (= lönegraden A 23). Att de i samband med omorganisationen uppflyttades en lönegrad motiverades med det speciella förhållandet, att det ursprungligen — redan vid tiden för befattningarnas tillsättande — förelegat ett principuttalande om deras placering i dåvarande lönegraden A 24, d. v. s. en lönegrad högre än den som sedermera, år 1940, kom att bestämmas som ett provisorium i avbidan på lösningen av vissa andra gruppers lönefrågor. Enligt beslut vid 1952 års riksdag har de ifrågavarande sex befattningshavarna numera överförts på indragningsstat utan tjänstgöringsskyldighet och, såsom nämnts, har tre av dem därefter avgått med pension.

I motionerna föreslås, att de här avsedda befattningshavarna skulle, i den mån de uppnått eller uppnår pensionsåldern, tillerkännas ett pensionsunderlag motsvarande lönegrad Ca 29 och löneklass Ca 32 i stället för det för dem gällande pensionsunderlaget, som beräknas efter lönegraden Ca 27, löneklass 30; ett bifall till detta förslag skulle medföra en höjning av tjänstepensionernas grundbelopp från 8 772 kronor till 9 564 kronor; härtill skulle komma å skillnadsheloppet belöpande ökning av det rörliga tillägget, som f. n. utgör 53 procent av grundpensionen. Motionärerna åberopar till en början den enligt deras mening otillfredsställande lönesättning, som redan från början kom egnahemsdirektörerna till del genom att de år 1940

placerades i dåvarande lönegraden A 23 trots att 1939 års riksdag i princip uttalat sig för lönegraden A 24. Av det förda resonemanget synes kunna utläsas, att motionärerna — från nyssnämnda utgångspunkt — knappast betraktar det som någon egentlig förmån för befattningshavarna, att de vid överförandet år 1948 till övergångsstat tillades den ursprungligen tillämnade löneställningen i (A 24 =) Ca 27. Motionärerna berör i fortsättningen de överväganden, som föregick 1952 års riksdagsbeslut om befattningshavarnas överförande på indragningsstat (motionen I: 207 s. 8—11). Härefter anför motionärerna (motionen I: 207, s. 11) följande.

Genom den år 1952 av riksdagen antagna lönegradsplaceringen för vissa statstjänstemän — Kungl. Maj:ts proposition nr 241 nämnda år — uppflyttades den tjänstemannagrupp, varur de flesta av egnahemsdirektörerna år 1940 utgingo, nämligen hushållningssällskapens jordbrukskonsulenter, till lönegrad Ca 29. Egnahemsdirektörerna befinna sig alltjämt i lönegrad Ca 27, vilket betyder att dessa — om icke rättelse sker — som tack för träget arbete i statens tjänst skola under hela sin ålderdom få åtnjuta två löneklassers lägre pensionsunderlag än om de stannat kvar i hushållningssällskapens tjänst och där alltjämt varit obefordrade. Bemärkas bör även att de flesta av i ifrågavarande egnahemsdirektörerna — såsom framgår av nedanstående förteckning — tjänstgjort avsevärt längre tid såsom jordbrukskonsulenter än som egnahemsdirektörer. Då de under sin konsulenttid erlagt samma avgifter till statens pensionsanstalt som sina nu bättre lottade forna kolleger och kamrater framstår olikheten i pensionshänseende ännu orimligare. Det är därför en mycket billig begäran att nedan upptecknade egnahemsdirektörer i den mån de uppnått eller uppnå pensionsåldern nu uppflyttas i sådan lönegrad och löneklass, att deras pensionsunderlag blir det samma som gäller för hushållningssällskapens jordbrukskonsulenter. Det vore svepskäl att här tala om farliga konsekvenser. Därtill är fallet, såsom tidigare framhållits, alltför unikt inom statsförvaltningen. Analoga fall torde dess bättre icke kunna uppletas.

Sedan en egnahemsdirektör erhållit befattning som sekreterare hos hushållningssällskap, en erhållit befattning som direktör hos länsbostadsnämnd, en fortsatt sin tjänst hos lantbruksnämnd, två pensionerats före 1 juli 1952, samt några avlidit gäller frågan om höjt pensionsunderlag endast följande sex egnahemsdirektörer:

Namn	Född	Pensionerad	Överförd på indragningsstat	Tjänstgjort som jordbrukskonsulent hos hush.- sällskap antal år
	år	år	år	år
David Linnart Andersson	1887	1952	1950	27
Bror Adam Nilsson	1888	1953	1950	16
David Engelbrekt Påhlman	1888	1953	1950	11
Harald Gustafsson	1890	—	1950	18
Lars Helmer Olla	1895	—	1953	6
Ivar Petrus Risberg	1896	—	1951	17

Över förevarande motioner har, efter därom i vederbörlig ordning gjord framställning, statskontoret avgivit utlåtande och därvid anfört följande.

Under de senaste årens genomgripande tjänsteförteckningsrevision har ett stort antal tjänster uppflyttats. Härigenom har den tidigare inbördes relationen mellan olika slag av tjänster rubbats. I den mån mera avsevärda uppflyttningar ägt rum, är det givetvis tänkbart, att förutvarande innehavare av vid revisionen uppflyttad tjänst, som före densamma vunnit befordran till annan och högre tjänst, numera är placerad i lika eller lägre lönegrad än efterträdaren å den av honom tidigare innehavda tjänsten. De genom revisionen förbättrade löne- och pensionsförmånerna ha dock ansetts böra tillkomma endast dåvarande och senare innehavare av uppflyttade tjänster. Redan pensionerad personal samt på indragningsstat uppförda befattningshavare ha sålunda ej berörts av förbättringarna.

Såsom i berörda motioner framhållits, uppflyttades här ifrågavarande egnahemsdirektörer i samband med att de överfördes till övergångsstat en lönegrad eller från Ca 26 till Ca 27. Genom denna åtgärd har en förmån tillerkänts dem, som eljest icke brukar komma personal i motsvarande situation till del. Med hänsyn härtill samt vad ovan i övrigt anförts kan statskontoret icke finna skäl föreligga att nu bereda denna grupp befattningshavare ytterligare förmåner. Enligt ämbetsverkets mening böra sålunda motionerna om höjt pensionsunderlag för vissa egnahemsdirektörer icke föranleda någon åtgärd.

Utskottet vill inte bestrida, att det från motionärernas utgångspunkter kan framstå som obilligt, att de i motionerna avsedda befattningshavarna inte äger rätt till pension efter högre lönegrad än Ca 27. Å andra sidan kan utskottet inte bortse från att det här gäller en befattningshavargrupp, som enligt egen önskan överförts till indragningsstat. Hittills har den grundsatsen upprätthållits, att en å indragningsstat uppförd befattningshavare för framtiden får åtnöjas med de avlönings- och pensionsvillkor, som för honom bestämts vid tiden för överförandet å sådan stat. Att i det nu föreliggande fallet göra ett avsteg från denna princip synes utskottet bl. a. med hänsyn till konsekvenserna betänkligt. Utskottet kan därför — under framhållande därjämte att någon framställning i den i motionerna åsyftade riktningen icke gjorts hos Kungl. Maj:t — inte förorda någon åtgärd i anledning av motionerna.

Åberopande det anförda hemställer utskottet,

att motionerna I: 207 och II: 377 ej må av riksdagen bifallas.

Stockholm den 30 november 1954.

På statsutskottets vägnar:

MARTIN SKOGLUND.

Närvarande: se under utlåtandet nr 197.

Reservation

av fröken *Andersson*, herrar *Sundelin*, *Aastrup*, *Svensson* i Ljungskile, *Staxång* och fröken *Vinge*, vilka ansett att utskottets yttrande och hemställan bort ha följande lydelse:

»Vid bedömande av det i motionerna väckta förslaget kan utskottet icke bortse från det av motionärerna åberopade förhållandet, att de sex egnahemsdirektörer, varom här är fråga, får förutsättas ha nått lönegraden Ca 29, om de kvarblivit i tjänst hos vederbörande hushållningssällskap. Inte heller bör bortses från det mindre tillfredsställande sätt, på vilket egnahemsdirektörernas lönefråga löstes vid början av 1940-talet och som innebar att de placerades i dåvarande lönegraden A 23, oaktat principbeslut förelåg om deras inplacering i A 24. Att de vid tiden för överförandet på övergångsstat år 1948 tillades lönegraden Ca 27 (= A 24) kan mot bakgrunden härav knappast betecknas som någon särskild favör ur deras synpunkt utan får snarast uppfattas som uppfyllandet från statsmakternas sida av ett rent rättvisekrav. De nu anförda omständigheterna talar enligt utskottets mening för att åtgärder vidtages i det syfte som anges i motionerna. Emellertid är utskottet inte berett att på grundval av föreliggande utredning tillstyrka, att pensionsunderlaget höjes med två lönegrader. Det synes utskottet böra få ankomma på Kungl. Maj:t att taga frågan om en förbättring av pensionsvillkoren för ifrågavarande befattningshavargrupp under omprövning samt att för riksdagen framlägga det förslag, vartill förhållandena må ge anledning.

Åberopande det anförda hemställer utskottet,

att riksdagen må, i anledning av motionerna I: 207 och II: 377, i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att Kungl. Maj:t måtte taga frågan om en förbättring av pensionsunderlaget för i motionerna avsedda, å indragningsstat överförda egnahemsdirektörer under omprövning samt därefter för riksdagen framlägga de förslag, till vilka förhållandena må giva anledning.»